

เถโร อฏฐเม ทิวเส อนโตคาม คจจนโต ตํ อาทาย ภิกขุสงฺฆเณ สทฺธิ น อคมาลี ๑

อ. พระเถระ เมื่อไป สู่ภายในแห่งบ้าน ในวัน ที่แปด พาเอาแล้ว ซึ่งสามณเรชื่อว่าบัณฑิต นั้น ไม่ได้ไปแล้ว กับ ด้วยหมู่แห่งภิกษุ ๑

ก็การณา?

(อ. อันถาม) ว่า “(อ. พระเถระ ไม่ได้ไปแล้ว กับ ด้วยหมู่แห่งภิกษุ) เพราะเหตุอะไร” (ดังนี้) ๑

น ตาวสฺส จีวรปตฺตคคณณานิ วา อิริยาปโถ วา ปาสาทิโก โหติ; อปิ จ วิหาร เณรสฺส กตฺตพพตฺตํ อตฺถิ, เถโรปิ จ, ภิกขุสงฺฆเณ อนโตคามํ ปวิฏฺเฐ, สกฺลวิหารํ วิจฺจนโต อสम्मฏฺฐจฺ्ञานํ สมฺมชฺชิตฺวา ตุจฺฉาชนสฺส ปาณียปรีโฆชนียานิ อุปฏฺฐเปตฺวา พุณฺณิกชิตฺตานิ มณฺจปิจาทีนํ ปฏฺฐิสาเมตฺวา ปจฺจมา คามํ ปวิสฺติ; อปิ จ “ติตฺติยา ตุจฺฉวิหารํ ปวิสฺติวา ‘ปสฺสสฺส สมนสฺส โคตมสฺส สวากานํ นิสินฺนญฺ्ञานานีติ วตฺตํ มา ลภีสุตฺติ สกฺลวิหารํ ปฏฺฐิชาคฺคิตฺวา ปจฺจมา คามํ ปวิสฺติ;

(อ. อันแก้) ว่า “(เพราะว่า) อ. การถือเอาซึ่งบาตรและจีวร ท. หรือ หรือว่า อ. อิริยาบถ (ของสามณเรชื่อว่าบัณฑิต) นั้น เป็นอาการยังความเลื่อมใสให้เกิด ย่อมเป็น หามิได้ ก่อน, อีกอย่างหนึ่ง อ. วัดอันพระเถระพึงกระทำ ในวิหาร มีอยู่, อีกอย่างหนึ่ง อ. พระเถระ ครั้นเมื่อหมู่แห่งภิกษุ เข้าไปแล้ว สู่ภายในแห่งบ้าน, เทียวไปอยู่ ตลอดวิหารทั้งสิ้น กวาดแล้ว ซึ่งที่ (อันภิกษุ ท.) ไม่กวาดแล้ว เข้าไปตั้งไว้แล้ว ซึ่งน้ำอันบุคคลพึงดื่มและน้ำอันบุคคลพึงบริโภค ท. ในภาชนะอันเปล่า ท. เก็บงำแล้ว (ซึ่งเสนาสนะ ท.) มีเตียงและตั้งเป็นต้น อัน (อันภิกษุ ท.) เก็บไว้ไม่ดีแล้ว ย่อมเข้าไป สู่บ้าน ในภายหลัง, อีกอย่างหนึ่ง (อ. พระเถระ คิดแล้ว) ว่า ‘อ. เดียรธีย์ ท. เข้าไปแล้ว สู่วิหารอันว่าง อยู่ได้แล้ว เพื่ออันกล่าวว่า (อ. ท่าน ท.) จงดู ซึ่งที่แห่งสวาก ท. ของพระสมณะ ผู้โคตม นิ่งแล้ว ท. ดังนี้ ดังนี้ ปฏิบัติแล้ว ซึ่งวิหารทั้งสิ้น ย่อมเข้าไป สู่บ้าน ในภายหลัง” (ดังนี้),

ตสฺมา ตํ ทิวสฺสปี สามณเรเนว ปตฺตจิวรํ คาทาเปตฺวา ทิวาตรํ คามํ ปาวิสฺสิ ๑

เพราะเหตุนั้น แม้ในวันนั้น (อ. พระเถระ) ยังสามณเรนั้นเทียว ให้ถือเอาแล้ว ซึ่งบาตรและจีวร ได้เข้าไปแล้ว สู่บ้าน ส่ายกว่า ๑

สามณโร อุปชฺฌายเณ สทฺธิ คจจนโต อนุตฺรามคฺเค มาติกํ ทิสฺวา “ภนฺเต อิทํ กิณฺนามาติ ปุจฺฉิ ๑

อ. สามณเร ไปอยู่ กับ ด้วยพระอุปัชฌาย์ เห็นแล้ว ซึ่งเหมือน ในระหว่างแห่งหนทาง ถามแล้ว ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ที่) นี้ ชื่อว่า อะไร” ดังนี้ ๑

“มาติกา นาม สามณเรวติ ๑

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนสามณเร (อ. ที่) นี้ ชื่อว่า เหมือน” ดังนี้ ๑

“อิมาย กิ กโรหฺมตฺติ ๑

(อ. สามณเร ถามแล้ว) ว่า “(อ. ชน ท.) ย่อมกระทำ ซึ่งอะไร (ด้วยเหมือน) นี้” ดังนี้ ๑

“อีโต จีโต จ อุทกํ หริตฺวา อตฺตโน สสฺสกมฺมํ กรโณตฺติติ ฯ”

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “(อ. ชน ท.) นำไปแล้ว ซึ่งน้ำ (จากที่) นี้ด้วย (จากที่) นี้ด้วย ย่อมกระทำ ซึ่งการงานในพระ
ข้าวกาลั ของตน” ดังนี้ ฯ

“ก็ ปณ ภาณเต อุทกสฺส จิตฺตํ อตฺถิถีติ ฯ

(อ. สามเณร ถามแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ก็ อ. จิต ของน้ำ มีอยู่ หรือ” ดังนี้ ฯ

“นตฺถาวุโสติ ฯ

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนท่านผู้มีอายุ (อ. จิต ของน้ำ) ย่อมไม่มี” ดังนี้ ฯ

“เอวรูป อจิตตกัม อตฺตโน อิจฺฉิติจฺฉิตฺตญฺจํ หรณฺติ ภนฺเตติ ฯ”

(อ. สามเณร ถามแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ชน ท.) ย่อมนำไป (ซึ่งน้ำ) อันมีจิตหามิได้ อันมีอย่างนี้เป็นรูป สู่ที่อัน
ตนทั้งปวารณาแล้วทั้งปวารณาแล้ว (หรือ)” ดังนี้ ฯ

“อามาวุโสะจิ ๑

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนท่านผู้มีอายุ เออ (อ. อย่างนั้น)” ดังนี้ ฯ

โส จินฺตลีส “สเจ เอวรูปมปิ อจิตฺตํ อตฺตโน อิจฺฉิตฺติจฺฉิตฺตญาณํ หริตฺวา กมฺมํ กโรนฺติ; กสฺมา สจฺจิตฺตกาปิ จิตฺตํ อตฺตโน วเส วตเตตฺวา สมณธมฺมํ กาทํ น สกฺขิสฺสณฺตีติ ฯ

(อ. สามเณร นั้น คิดแล้ว) ว่า “ถ้าว่า (อ. ชน ท.) นำไปแล้ว (ซึ่งน้ำ) อันมีจิตหาได้ แม้อันมีอย่างนี้เป็นรูป สู้ที่อันตนทั้งปวารณาแล้วทั้งปวารณาแล้ว ย่อมกระทำ ซึ่งการงานไซ้ร, (อ. ชน ท.) แม้ผู้เป็นไปกับตัวยจิต จักไม่อาจ เพื่ออันยังจิตให้เป็นไป ในอำนาจ ของตน แล้วจึงกระทำ ซึ่งสมณธรรม เพราะเหตุไฉ” ดังนี้ ฯ

สโตร์ โปรโต คัจฉนโต (P34) อสุกาเร สรพณทกํ อคฺคิมฺหิ ตาเปตฺวา อภฺชิโกฏฺฐิยา โอลเถตฺวา อุฑฺฏํ ภโรนฺเต ทิสฺวา “ภนฺเต อิมเ ภ นามาติ ปจฺจิ ฯ”

(อ. สามเณร) นั้น ไปอยู่ ข้างหน้า เห็นแล้ว (ซึ่งชน ท.) ผู้กระทำซึ่งลูกศร ผู้ยังคั่นแห่งลูกศรให้อื่น ไนไฟ แล้วจึงแลดู ด้วยที่สุดแห่งนัยน์ตา แล้วจึงกระทำอยู่ให้ตรง ถ้ามแล้ว ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ชน ท.) เหล่านี้ ชื่อว่า พวกไหน” ดังนี้

“อุสฺสการา นามาวุโสติ ฯ

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนท่านผู้มีอายุ (อ. ชน ท. เหล่านี้) ชื่อว่า ผู้กระทำซึ่งลกฺขร” ดังนี้ ฯ

“ก็ ปน เตะ กโรนตุตติ ฯ

(อ. สามเณร งามแล้ว) ว่า “ก็ (อ. ชน. ท.) เหล่านั้น ย่อมกระทำ ซึ่งอะไร” ดังนี้ ฯ

“อคฺคิมฺหิ ตาเปตฺวา สรทญฺหํ อุกฺขํ กโรณฺตีติ ๑

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “(อ. ชน ท. เหล่านั้น) (ยังคั่นแห่งลูกศร) ให้ร้อนแล้ว ในไฟ ย่อมกระทำ ซึ่งคั่นแห่งลูกศร ให้ตรง” ดังนี้ ๑

“สจฺจิตฺโตโก ภาณเต เอโสติ ๑

(อ. สามเณร ถาถามแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. คั่นแห่งลูกศร) นั้น เป็นของเป็นไปกับด้วยจิต (ย่อมเป็น) (หรือ)” ดังนี้ ๑

“อจฺจิตฺโตโก อาวโสติ ๑

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนท่านผู้มีอายุ (อ. คั่นแห่งลูกศรนั้น) เป็นของมีจิตหาไม่ได้ (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ๑

โส จินฺตลฺลิตฺติ “สเจ อจฺจิตฺตํ คเหตฺวา อคฺคิมฺหิ ตาเปตฺวา อุกฺขํ กโรณฺตีติ; กสฺมา สจฺจิตฺตากาปิ อตฺตโน จิตฺตํ วเสว วตฺเตตฺวา สมณธมฺมํ กาคฺคํ น สกฺขิสฺสณฺตีติ ๑

(อ. สามเณร) นั้น คิดแล้ว ว่า “ถ้าว่า (อ. ชน ท. ผู้กระทำซึ่งลูกศร) ถือเอาแล้ว (ซึ่งคั่นแห่งลูกศร) อันมีจิตหาไม่ได้ (ยังคั่นแห่งลูกศร) ให้ร้อนแล้ว ในไฟ ย่อมกระทำ ให้ตรงไซ้, (อ. ชน ท.) แม้ผู้เป็นไปกับด้วยจิต จักไม่อาจ เพื่ออันยังจิต ของตน ให้เป็นไป ในอำนาจ แล้วจึงกระทำ ซึ่งสมณธรรม เพราะเหตุไร” ดังนี้ ๑

อถ ปุรโธ คนฺตฺวา อรณฺมิณาวิกาสีนิ ตจฺจนฺเต ทิสฺวา “ภาณเต อิมเ เก นามาติ ปุจฺฉิ ๑

ครั้งนั้น (อ. สามเณร) ไปแล้ว ข้างหน้า เห็นแล้ว (ซึ่งชน ท.) ผู้ถากอยู่ (ซึ่งอุปกณ์ ท.) มีก่าและกงและดุมเป็นต้น ถาถามแล้ว ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ชน ท.) เหล่านี้ ชื่อว่า พวกไหน” ดังนี้ ๑

“ตจฺจนฺกา นามาวุโสติ ๑

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนท่านผู้มีอายุ (อ. ชน ท. เหล่านี้) ชื่อว่า ช่างถาก” ดังนี้ ๑

“กึ ปน เต กโรณฺตีติ ๑

(อ. สามเณร ถาถามแล้ว) ว่า “กึ (อ. ช่างถาก ท.) เหล่านั้น ย่อมกระทำ ซึ่งอะไร” ดังนี้ ๑

“ทารุณิ คเหตฺวา ยานกาทีนํ จกฺกานิ กโรณฺตี อาวโสติ ๑

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนท่านผู้มีอายุ (อ. ช่างถาก ท. เหล่านี้) ถือเอาแล้ว ซึ่งท่อนไม้ ท. ย่อมกระทำ ซึ่งล้อ ท. (แห่งพาหะ ท.) มียานน้อยเป็นต้น” ดังนี้ ๑

“เอตานิ ปน สจฺจิตฺตานิ ภาณเตติ ๑

(อ. สามเณร ถาถามแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ กึ (อ. ท่อนไม้ ท.) เหล่านี้ เป็นของเป็นไปกับด้วยจิต (ย่อมเป็น) (หรือ)” ดังนี้ ๑

“อจิตตทานิ อาวุโสติ ฯ

(อ. พระเถระ กล่าวแล้ว) ว่า “ดูก่อนท่านผู้มีอายุ (อ. ท่อนไม้ ท. เหล่านั้น) เป็นของมีจิตหาไม่ได้ (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ฯ

อถสฺส เอตทโหสิ “สเจ อจิตตทานิ กญฺจกลิงฺครานิ คเหตฺวา จกฺกาทีนํ กโรนฺติ; สจิตตกา กสฺมา อตฺตโน จิตฺตํ วเส วตฺเตตฺวา สมณธมฺมํ ปาตุํ น สกฺขิสฺสนฺตฺติติ ฯ

ครั้งนั้น (อ. ความคิด) นั้น ว่า “ถ้าว่า (อ. ช่างถาก ท.) ถือเอาแล้ว ซึ่งไม้และท่อนฟืน ท. อันมีจิตหาไม่ได้ ย่อมกระทำ (ซึ่งอุปการณ ท.) มีลือเป็นต้นไซ้, (อ. ชน ท.) ผู้เป็นไปกับด้วยจิต จักไม่อาจ เพื่ออันยังจิต ของตน ให้เป็นไป ในอำนาจ แล้วจึงกระทำ ซึ่งสมณธรรม เพราะเหตุไร” ดังนี้ ได้มีแล้ว (แก่สามเณร) นั้น ฯ

โส อิมานิ การณานิ ทิสฺวา “ภนฺเต สเจ ตุมฺหากํ ปตฺตจิวฺรํ ตุมฺเห คณฺเหยฺยาถ; อหํ นีวตฺเตยฺยฺนฺติ ฯ

(อ. สามเณร) นั้น เห็นแล้ว ซึ่งเหตุ ท. เหล่านี้ (กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ถ้าว่า อ. ท่าน ฟังถือเอา ซึ่งบาตรและ จีวร ของท่าน ไซ้, อ. กระผม ฟังกลับ” ดังนี้ ฯ

เถโร “อโย อธฺนา ปพฺพชฺชิตํ ทฺหฺรสามณฺเณโร มํ อนฺุพฺนฺธมาโน เอวํ วทตฺติ จิตฺตํ อนฺุปปาเทตฺวาว “อาหฺร สามณฺเณราติ วตฺวา อตฺตโน ปตฺตจิวฺรํ อคฺคฺเคสิ ฯ

อ. พระเถระ ยังจิต ว่า “อ. สามเณรเด็ก นี้ ผู้บวชแล้ว โดยกาลไม่นาน ติดตามอยู่ ซึ่งเรา ย่อมกล่าว อย่างนี้” ดังนี้ ไม่ให้ เกิดขึ้นแล้วเทียว กล่าวแล้ว ว่า “ดูก่อนสามเณร (อ. เธอ) จงนำมา” ดังนี้ ได้ถือเอาแล้ว ซึ่งบาตรและจีวร ของตน ฯ

สามณฺเณโรปิ อุปชฺฌายํ วนฺทิตฺวา นีวตฺตนฺโต “ภนฺเต มยฺหํ อาหารํ อาหฺรณฺตา โรหิตมจฺจฺรเสเนว อาหฺเรยฺยาถาติ อาห ฯ

แม้ อ. สามเณร ไหว้แล้ว ซึ่งพระอุปัชฌาย์ เมื่อกลับ กล่าวแล้ว ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ (อ. ท่าน) เมื่อนำมา ซึ่งอาหาร แก่กระผม ฟังนำมา ด้วยรสแห่งปลาตะเพียนแดงนั้นเทียว” ดังนี้ ฯ

“กหํ ลภิสฺสามิ อาวุโสติ ฯ

(อ. พระเถระ ถามแล้ว) ว่า “ดูก่อนท่านผู้มีอายุ (อ. เรา) จักได้ (ณ ที่) ไหน” ดังนี้ ฯ

“ภนฺเต สเจ อตฺตโน ปุณฺณเณน (P35) อลภฺนฺตา มม ปุณฺณเณน ลภิสฺสาติ อาห ฯ

(อ. สามเณร) กล่าวแล้ว ว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ถ้าว่า (อ. ท่าน) เมื่อไม่ได้ ด้วยบุญ ของตน จักได้ ด้วยบุญ ของกระผม” ดังนี้ ฯ

เถโร “ทฺหฺรสามณฺเณรสฺส พฺหิ นิสฺสิณฺทสฺส ปรีปนฺโถปิ ภเวยฺยาติ กุญฺจิกํ ทตฺวา “มยฺหํ วสนคพฺภสฺส ทฺวารํ วิวริตฺวา อนฺุโต ปวิสิตฺวา นิสฺสีเทยฺยาสีติ อาห ฯ

อ. พระเถระ (คิดแล้ว) ว่า “แม้ อ. อันตรายเป็นเครื่องเบียดเบียนรอบ ฟังมี แก่สามเณรผู้เป็นเด็ก ผู้นั้นแล้ว ในภายนอก” ดังนี้ ให้แล้ว ซึ่งกุญแจ กล่าวแล้ว ว่า “(อ. เธอ) เปิดแล้ว ซึ่งประตู แห่งห้องเป็นที่อยู่ ของเรา เข้าไปแล้ว ในภายใน ฟังนั่น” ดังนี้ ฯ

โส ตถา กตฺวา อตฺตโน กรชกาเย ฌาณํ โอตฺตาเรตฺวา อตฺตภาวํ สมฺมสนฺโต นิสฺสีทิ ฯ

(อ. สามเณร) นั้น กระทำแล้ว เหมือนอย่างนั้น ยังญาณ ให้ข้ามลงแล้ว ในรัชกาย ของตน นั่งพิจารณาอยู่แล้ว ซึ่งอัฏภาพ
 ฯ